

Pohjois-Savon liitto

Talousarvio ja toimintasuunnitelma 2026 sekä taloussuunnitelma 2026–2028

**Tietoa
Taitoa
Tekoja**

Sisällys

1 Katsaus vuoteen 2026	2
1.1 Pohjois-Savon aluetalous	4
1.2 Pohjois-Savon väestökehitys	4
1.3 Aluerakenne	5
2 Pohjois-Savon liiton toiminta	6
2.1 Toiminta-ajatus ja tehtävät	7
2.2 Luottamushenkilöhallinto	9
2.3 Liiton toimisto	10
3 Talousarvio ja toimintasuunnitelma 2026 sekä taloussuunnitelma 2026–2028 päävastuualueit- tain	11
3.1 Aluekehityksen päävastuualue	12
3.2 Aluesuunnittelun päävastuualue	16
3.3 Hallinnon päävastuualue	20
4 Talousarvion ja -suunnitelman rakenne	23
5 Talousarvion laadinnan yleiset periaatteet	24
Käyttötalousosa/tulosyksiköittäin	26
Tuloslaskelmaosa/koko liitto	28
Talousarvion ja taloussuunnitelman rahoitusosa	29
Jäsenkuntien maksuosuudet vuodelle 2026	30
Liite 1 Maakuntien liittojen jäsenkuntien maksuosuudet, talousarvio v. 2025	31

Pohjois-Savon liiton julkaisu B 123
Kuopio 2025
Pohjois-Savon liitto Sepänkatu 1,
70100 Kuopio
e-mail: kirjaamo@pohjois-savo.fi
ISBN 978-952-7171-74-5
ISBN (pdf) 978-952-7171-75-2
ISSN 1797-4410

1 Katsaus vuoteen 2026

Vuoteen 2026 siirrymme edelleen globaalien murrosten keskellä. Venäjän hyökkäyssota, ilmastonmuutoksen kiihtyminen ja kansainvälisen järjestelmän epävakaus vaikuttavat merkittävästi myös Pohjois-Savon toimintaympäristöön. Megatrendit, kuten luonnon kantokyvyn ylittyminen, väestörakenteen muutos, digitalisaation ja teknologian murros sekä demokratian ja luottamuksen haasteet, luovat kehystä, jonka puitteissa maakunnan kehittämistyötä suunnataan ja toteutetaan. Pohjois-Savon liiton tehtävänä on tässä kontekstissa mahdollistaa kehityksen suuntaaminen kestäväksi, pitkäjänteiseksi ja alueen erityispiirteet huomioivaksi.

Pohjois-Savon alueella tunnistetaan edelleen mittavat potentiaalit niin vihreän siirtymän, energiainvestointien, biotalouden kuin osaamisperusteisen kasvun osalta. Käynnissä olevan maakuntasuunnitelman ja -ohjelman valmistelu on keskeinen väline alueen kehittämisen suuntaamiseen ja strategisen otteen vahvistamiseen. Uusiutuvan energian master plan, vetytalouden ja aurinkovoiman edistäminen, energiateknologian soveltaminen sekä biokaasuratkaisut ovat esimerkkejä siitä, kuinka maakunnassa rakennetaan tulevaisuuden elinvoimaa. TKI-toiminnan vahvistaminen, klusterikehityksen tukeminen ja työmarkkinoiden paremman toimivuuden varmistaminen ovat olennaisia tavoitteita.

Aluesuunnittelun ja liikennejärjestelmän kehittäminen kytkeytyvät tiiviisti energiamurroksen edellyttämiin tarpeisiin ja turvallisuuteen. Maakuntakaava 2040:n kolmas vaihe etenee hyväksymiskäsittelyyn vuoden 2026 aikana. Uusi alueidenkäyttölaki tuo muutoksia maakuntakaavan oikeusvaikutuksiin ja ohjausrooliin, minkä vuoksi kaavoituksen laatuun, vaikuttavuuteen ja oikeudelliseen valmisteluun kiinnitetään erityistä huomiota. Tuulivoiman ja aurinkovoiman yhteisvaikutusten hallinta, biotalouden aluevaraukset sekä sähkönsiirtoverkkojen suunnittelu ovat keskeisiä elementtejä, jotka kytkeytyvät myös maakuntakaavan vaikutusten arviointiin.

Vaikuttamistyössä vuosi 2026 on merkittävä. Pohjois-Savon liitto toimii aktiivisesti tulevan EU-ohjelma-kauden valmistelussa ja keskeisten kansallisten linjausten vaikuttamisessa. Liitto osallistuu Itä- ja Pohjois-Suomen yhteisiin toimiin erityisaseman, kuten harvan asutuksen kriteerin, säilyttämiseksi EU-rahoitusperusteena. Toimintaa vahvistetaan kolmella tasolla: osallistumalla kansallisiin valmisteluprosesseihin, vaikuttamalla poliittisiin puolueisiin vuoden 2027 eduskuntavaaleihin valmistautuessa sekä lisäämällä vuorovaikutusta EU-toimielinten ja sidosryhmien kanssa. Brysselin toimiston rooli korostuu edelleen kansainvälisessä vaikuttamisessa.

Liiton edunajamistyön tueksi kehitetään edelleen kehitys- ja tilannekuva-aineistoa sekä tuotetaan teemoitettuja vaikuttamisaineistoja. Yhteistyö Savo-Karjalan vaalipiirin kansanedustajien kanssa jatkuu, ja maakunnan tavoitteita pidetään aktiivisesti esillä sekä valtakunnalliselle että alueelliselle medialle. Nuorten osallisuutta maakuntahallintoon vahvistetaan nuorisovaltuuston aseman vakiinnuttamisella ja vaikuttajakattemian käynnistämällä.

Maakuntaliittojen rooli alueiden kehittämisen koordinoijina ja EU-ohjelmien toimeenpanijoina on jatkosakin tarkastelussa. Pohjois-Savon liitto varautuu mahdollisiin muutoksiin kehittämällä toimintaansa entistä strategisemmaksi ja vaikuttavammaksi. Työehtosopimusten sopimuskorotusten myötä kustannustaso nousee, mikä edellyttää liiton toiminnan taloudellista sopeuttamista. Talousarviovuonna 2026 toimintaa ohjaa taloudellisen tasapainon turvaaminen, laadukas palvelutuotanto ja henkilöstön osaamisen pitkäjänteinen kehittäminen.

Talousarviovuotta 2026 ja suunnittelukautta 2026–2028 tarkasteltaessa on tunnistettava useita merkittäviä riskejä ja epävarmuustekijöitä. Kansainvälisen talouden epävarmuus, geopoliittinen tilanne ja inflaatiopaineet voivat heikentää yritysten investointihalukkuutta ja vaikuttaa suoraan aluetalouden kehitykseen. EU:n rahoituslinjauksissa tapahtuvat muutokset – erityisesti teknisen tuen väheneminen ja rahoituksen painopisteiden siirtyminen turvallisuus- ja puolustussektoriin – edellyttävät aluekehittämistyön uudelleenarviointia ja sopeuttamista. Lisäksi maakuntaliittojen rooli alue-valtiosuhteessa saattaa muuttua tulevilla hallituskaudella, mikä tuo epävarmuutta sekä tehtäväkentän laajuuteen että resursointiin.

Maakuntaliiton on huolehdittava siitä, että sen tehtävät hoidetaan tehokkaasti, taloudellisesti ja vaikuttavasti. Tämä edellyttää toimivaa sisäistä valvontaa, riskienhallintaa ja laadukasta tukipalvelujen kokonaisuutta. Samalla on vahvistettava sidosryhmäyhteistyötä, kuntien tukemista talouden ja hallinnon muutoksissa sekä edunvalvonnan rakenteita niin kansallisella kuin kansainvälisellä tasolla.

Pohjois-Savo tarvitsee toimintaympäristön nopean muutoksen keskellä entistä määrätietoisempaa, johdonmukaisempaa ja verkostopohjaisempaa kehittämisotetta. Maakuntaliiton tehtävänä on tässä kokonaisuudessa toimia suunnannäyttäjänä, asiantuntijana ja kumppanina. Valtion vaikeassa taloudellisessa tilanteessa entistä tärkeämmäksi muodostuvat alueella tehtävät omat teot niillä välineillä, joita meillä on käytettävissä.

Maakuntajohtaja
Tytti Määttä

1.1 Pohjois-Savon aluetalous

Vuonna 2024 Pohjois-Savon yritysten liikevaihto oli 14,8 mrd. €. Pohjois-Savon yritysten liikevaihto laski -2,4 %. Vuonna 2023 laskua oli -3,6 % vuosien 2021 ja 2022 vahvan kasvun jälkeen. Ottaen huomioon investointihyödykkeitä valmistavien teollisuuden alojen vaikutuksen liikevaihdon laskuun on kyse suhdannetaantumien vaikutuksesta, johon kuitenkin yhdistyvät myös Pohjois-Savossa Suomen talouden rakenteelliset haasteet.

Koko maassa liikevaihto laski -1,7 %. Esimerkiksi Covid19-pandemian pahimpana vuonna 2020 liikevaihto laski Pohjois-Savossa vain -0,3 % ja koko maassa -4,2 %. Viimevuotisen liikevaihdon laskun suhteen on muistettava, että vuonna 2022 Pohjois-Savon yritysten liikevaihto oli korkein koko seurantahistorian aikana. Yleisesti heikentyneet talousnäkymät alkoivat käydä toteen vuonna 2023 varsinkin suhdanneherkillä aloilla. Toimialojen ja seutukuntien välillä liikevaihdon kehityksessä on kuitenkin vaihtelua.

Vuosina 2010–2024 liikevaihdon kehitys on ollut Pohjois-Savossa aavistuksen koko maata parempaa. Liikevaihto on kasvanut keskimäärin 3,0 % vuodessa, kun koko maassa vuotuinen kasvu on ollut 2,5 %. Pohjois-Savon osuus koko maan liikevaihdosta oli 2,7 % vuonna 2024. Osuus on säilynyt lähes samalla tasolla vuodesta 2010 alkavan seurantakauden ajan.

Vuonna 2024 Pohjois-Savon vienti laski yhteensä -8,0 %. Koko maassa laskua oli -1,6 %. Vienti kasvoi vain kolmella toimialalla, joten viennin osalta vuosi oli vaikea. Pohjois-Savon viennin vaikeuksia selittää erityisesti kone- ja energiateknologian suhdannetilanne.

1.2 Pohjois-Savon väestökehitys

Pohjois-Savossa oli vuoden 2024 lopussa 248 815 asukasta. Väkiluku kasvoi vuoden aikana 625 asukkaalla, kun vuotta aiemmin väkiluku kasvoi 501 asukkaalla. Pohjois-Savon kunnista väkiluku kasvoi ainoastaan Kuopiossa 1 645 asukkaalla (+1,3 %) ja Rautalammilla kahdella asukkaalla (0,1 %). Kuopion väkiluku oli vuoden lopussa 125 666. Siilinjärven väkiluku laski 21 asukkaalla (-0,1 %) ja asukkaita siellä oli 21 269. Iisalmen väkiluku puolestaan laski 183 asukkaalla (-0,9 %) ja oli vuoden lopussa 20 618. Varkauden väkiluku oli vuoden lopussa 19 727 ja laskua edelliseen vuoteen 32 asukkaan verran (-0,2 %).

Väestömäärän Pohjois-Savossa on kääntänyt kasvuun maahanmuutto. Vuonna 2024 Pohjois-Savon nettomaahanmuutto oli 1992 henkeä. Edellisenä vuonna maahanmuuton muuttovoitto oli 2 024 henkeä ja vuonna 2022 se oli 892 henkeä. Kuntien välinen nettomuutto oli 80 henkeä miinuksella. Syntyneiden määrä kasvoi 29 hengellä ja kuolleiden määrä väheni 173 hengellä. Tämän seurauksena luonnollinen väestölisäys pieneni 202 hengellä ollen -1 299 henkeä.

Vuoden 2025 ennakkotietojen mukaan Pohjois-Savon väkiluku laski tammi-heinäkuussa 502 hengellä. Vuonna 2024 väkiluku kasvoi tammi-heinäkuun jaksolla 37 hengen verran. Vuonna 2023 väestö taas laski 341 hengellä ja vuosina 2019–2022 laskua oli keskimäärin 640 henkeä.

1.3 Aluerakenne

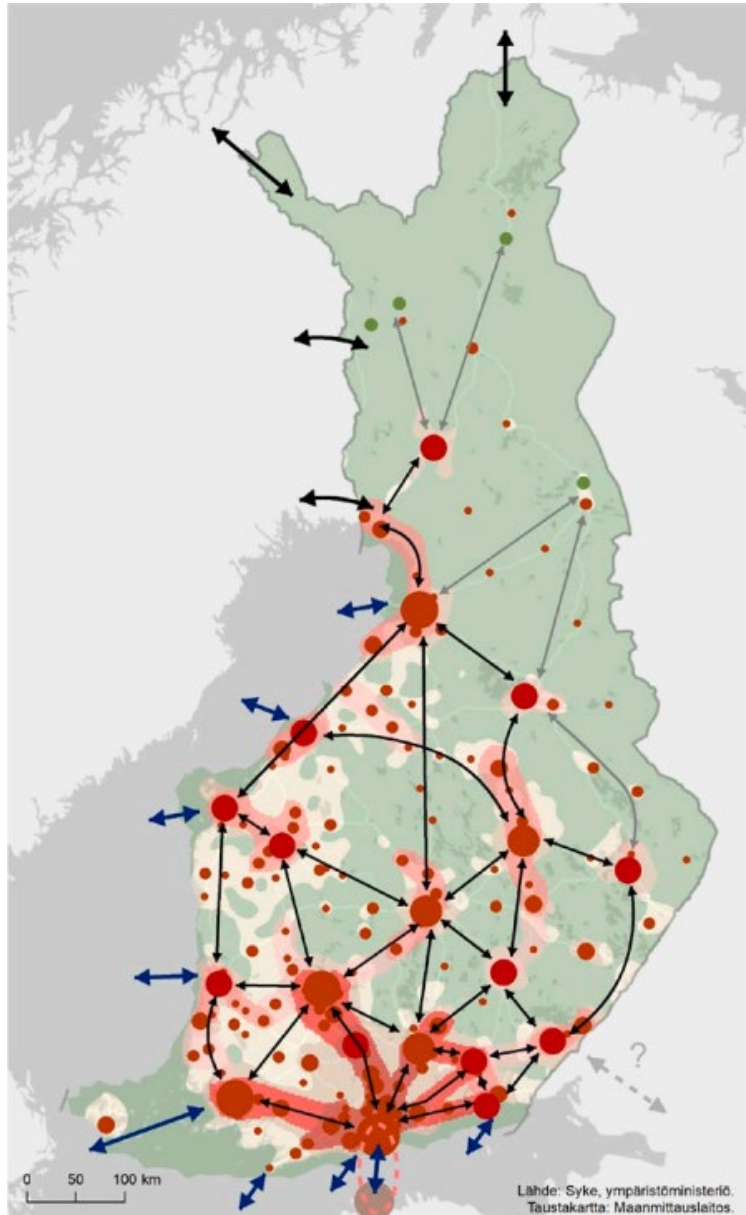
Ympäristöministeriö ja Suomen ympäristökeskus julkaisivat alueidenkäytön kehityskuvan 15.1.2024. Se tarjoaa tietoa alue- ja yhdyskuntarakenteen nykytilasta ja tulevaisuudesta. Kehityskuva perustuu Alue- ja yhdyskuntarakenteen mahdolliset tulevaisuudet -hankkeeseen (PERUSKENE), muuhun tutkimustoimintaan ja laajaan sidosryhmäyhteistyöhön. Kehityskuva sisältää alue- ja yhdyskuntarakenteen tilanne- ja tulevaisuuskuvan sekä kehittämiskuvan, johon on koottu alue- ja yhdyskuntarakenteen kehittämisen tarpeet.

Aluerakenteen kehittämiskuvassa Pohjois-Savoon on tunnistettu seutukaupunkien ja maakuntakeskuksen välinen kasvuvyöhyke, mutta ylimaakunnallisia yhteyksiä ei ole tunnistettu samalla tavalla (ks. kuva oikealla, lähde: SYKE, YM).

Maakunnan aluerakenteella tarkoitetaan maakunnan keskuksia, alueita ja väyliä, joilla on valtakunnallista tai maakunnallista merkitystä ympäristöön tai liikennejärjestelmään. Aluerakenne muodostuu asumisen, palveluiden, tuotannon ja työpaikkojen, vapaa-ajalueiden sekä liikenneväylien muodostamasta kokonaisuudesta. Pohjois-Savolle on leimallista kolmen kaupunkiseudun – Iisalmen, Kuopion ja Varkauden – muodostaman aluerakenne. Monissa maakunnissa aluerakenne perustuu yhteen keskuskaupunkiseutuun tai kahden kaupunkiseudun kilpailevaan asetelmaan, mutta meillä aluerakenne on nauhamainen, kun kaksi vahvan teollisuuden seutukaupunkia asettuu keskuskaupunki Kuopion etelä- ja pohjoispuolelle.

Pohjois-Savon aluerakenteen selkäranka on pohjois-etelä-suuntainen viitosvyöhyke eli vt5:n ja Savonradan muodostama liikenteellinen kokonaisuus. Sen varteen sijoittuu valtaosa maakunnan asukkaista. Samoin elinkeinoelämän keskittymät sijoittuvat pääosin viitosvyöhykkeen tuntumaan, vaikka merkittävää teollisuutta on eri puolilla maakuntaa.

Viitoskäytävän varrelle sijoittuu myös maakunnan kolme suurinta työssäkäyntialueiden keskusta – Iisalmi, Kuopio ja Varkaus. Näitä täydentävät kantatien 88 varrella Vieremän ja kantatien 77 varrella Keiteleellä työssäkäyntialueet. Viitosvyöhykkeen kanssa risteävät valtatiet 9 ja maakunnan eteläosassa valtatiet 23. Ne muodostavat valtakunnallisestikin merkittävän poikittaisliikenteen väylät. Maakunnan pohjoisosassa viitostie risteää valtatien 27 kanssa. Seututeiden ja yhdysteiden verkosto täydentää pääteiden muodostamaa verkostoa.

Pohjois-Savossa väestö sijoittuu laajalle alueelle vesistöjen ja keskeisimpien liikennereittien läheisyyteen. Harvaanasutuimpia alueita on maakunnan pohjois-, koillis- ja itäosissa sekä Pielaveden, Tervon, Siilinjärven ja Kuopion välille jäävällä vedenjakaja-alueella. Tiheimmin asutut alueet ovat tyypillisesti kuntien ja kaupunkien keskuksia, mutta myös väkirikkaita kyliä.

Aluerakenteen kannalta merkittävää on se, millaisia ja minkä toimialan työpaikkoja maakunnassa on. Maakunnan työpaikoista suurin osa on joko palvelu- tai jalostustoimialoilla, keskeisimpinä toimialoina ja kehittämisen kärkinä kone- ja energiateknologia, puunjalostus, elintarvikkeet, hyvinvointiteknologia, matkailu sekä vesi ja biojalostus.

Pohjois-Savon eri osilla on erilaistuvia rooleja suhteessa väestönkasvuun, ikärakenteeseen, asuntotutantoon ja elinkeinojen kehitykseen. Esimerkiksi kotieläintalouden sijoittumisen näkökulmasta maakunnan alue- rakenne näyttää hyvin erilaiselta kuin vaikkapa asukasmäärää, loma-asuntojen määrää tai uusien työpaikka- keskittymien sijaintia tarkasteltaessa.

2 Pohjois-Savon liiton toiminta

Meillä on tietoa. Meillä on taitoa. Teemme tekoja Pohjois-Savolle ja koko Suomelle.

Olemme aluekehittämisen ja aluesuunnittelun vahva asiantuntija. Luomme verkostoyhteistyöllä, edunrakentamisella ja ohjelmatyöllä näkyvää arvoa Pohjois-Savon kunnille, verkostokumppaneillemme ja ympäröivälle yhteiskunnalle.

Uskomme vakaasti yhteistyön voimaan. Yhdessä pystymme vastaamaan nykyisiin ja tulevaisuuden haasteisiin.

Pohjois-Savon liiton strategia

Meillä on tietoa. Meillä on taitoa.
Teemme tekoja Pohjois-Savolle ja koko Suomelle.

TAVOITTEET

**Vahva asiantuntija
Aktiivinen verkostovaikuttaja
Arvoa tuottava edunrakentaja**

ARVOT

**Tietoa
Taitoa
Tekoja**

asiantuntijuus luotettavuus palveluhenkisyys vastuullisuus

 Pohjois-Savon liitto

Infografiikka esittää Pohjois-Savon liiton strategiaa. Se on jaettu kolmeen osaan: tavoitteet, arvot ja tiedon, taiton ja tekona. Tavoitteet on kuvattu kolmella puusta tehdystä kortilla, jotka näyttävät Pohjois-Savon karttaa. Arvot on kuvattu nelillä puusta tehdystä kortilla, jotka ovat asiantuntijuus, luotettavuus, palveluhenkisyys ja vastuullisuus. Tiedon, taiton ja tekona on kuvattu kolmella puusta tehdystä kortilla, jotka ovat tietoa, taitoa ja tekoja. Infografiikka on suunniteltu kirkkaalle keltaiselle taustalle, ja se sisältää Pohjois-Savon liiton logoa.

2.1 Toiminta-ajatus ja tehtävät

Pohjois-Savon liitto on kunnallisen itsehallinnon periaatteiden mukaan toimiva lakisääteinen kuntayhtymä.

Pohjois-Savon liitto toimii maakunnan ja sen asukkaiden elinolosuhteiden ja hyvinvoinnin kehittämiseksi jäsenkuntiensa yhteisenä edunvalvontana, kehittämis- ja suunnittelukuntayhtymänä.

Pohjois-Savon liiton tehtävänä on määritellä maakunnan kehittämisen tahtotila, suunnitella ja koordinoita maakunnan kehittämistä sekä rakentaa kansallisesti ja kansainvälisesti maakunnan etua.

Aluekehitysviranomaisena Pohjois-Savon liitto vastaa maakuntasuunnitelman, maakuntaohjelman ja maakuntaohjelman toteuttamissuunnitelman laadinnasta ja toteutuksesta. Pohjois-Savon liitto huolehtii maakuntakaavoituksesta eli ylikunnallisesta yleispiirteisestä alueidenkäytön suunnittelusta. Pohjois-Savon liitto vastaa myös eri EU-ohjelmien ja kansallisten erityisohjelmien laadinnasta ja toteutuksesta.

Pohjois-Savon kehitetään kestävä kehityksen periaatteiden mukaisesti vastuullisesti ja tasapainoisesti. Tavoitteena on, että Pohjois-Savon sekä laajemmin koko Itä-Suomen sekä Itä- ja Pohjois-Suomen valtakunnallinen ja kansainvälinen asema vahvistuu.

Tavoitteiden saavuttaminen edellyttää maakunnan sisällä vahvaa yhtenäistä näkemystä ja tahtoa sekä määrätietoista yhteistyötä ja luottamusta.

Maakunnan kehitystä tukevat edunajamistehtävät edellyttävät laaja-alaista ja ennakoivaa yhteistyötä niin maakunnassa kuin maakunnan ulkopuolella. Edunajamistyöllä edistetään maakuntastrategian ja maakuntaohjelman toimeenpanoa vaikuttamalla maakunnan kehittymisen kannalta keskeisiin alue-, elinkeino- ja liikennepoliittisiin linjauksiin ja päätöksiin. Pohjois-Savon liiton yhteistyötä ja edunajamista tukevat kukin päävastuualue omalla alallaan.

Liiton toimiston organisaatio on jaettu toiminta-ajatuksen ja tehtävien tehokasta ja taloudellista saavuttamista varten päävastuualueisiin seuraavasti:

- Aluekehittämisen päävastuualue
- Alueiden käytön päävastuualue
- Hallinnon päävastuualue

Toimintatavoissamme korostuu asiantuntijuus, palveluhenkisyys, luotettavuus ja vastuullisuus.

Pohjois-Savon liitto tekee vaikuttamistyössä tiivistä yhteistyötä alueen keskeisten taloudellisten ja poliittisten toimijoiden kanssa. Kumppaneita ovat mm. poliittiset puolueet, talous- ja työmarkkinajärjestöt, koulutuksen järjestäjät sekä alueen kunnat, muut kuntayhtymät ja hyvinvointialue.

Pohjois-Savon liitto tekee maakunnallista yhteistyötä valtakunnallisella tasolla ja aluetasolla. Pohjois-Savon liitto osallistuu maakuntien yhteistyöhön vaikuttaakseen tavoitteidensa toteutumiseen ja yhteistyön tuloksiin. Valtakunnallisesti maakuntien yhteistoimintaa koordinoivat Suomen Kuntaliitto ja Työ- ja elinkeinoministeriö.

EU:n ja globaalin tason yhteistyötä ja edunajamista tehdään itä- ja pohjoissuomalaisena yhteistyönä seitsemän maakunnan kesken, Itä- ja Pohjois-Suomen Brysselin toimiston apua hyödyntäen sekä Pohjois-Savon liiton omien suorien kontaktien avulla. Keskeinen yhteistyöfoorumi on myös Euroopan pohjoisten harvaanasuttujen alueiden verkosto (NSPA), joka edistää alueen näkyvyyttä EU:n eri elimissä ja alueen erityishaasteiden huomioimista EU:n politiikkaohjelmissa.

Itäsuomalaista yhteistyötä tehdään Savo-Karjalan vaalipiirissä sekä Itä-Suomen neuvottelukunnassa (Pohjois-Savo, Pohjois-Karjala, Kainuu, Etelä-Savo ja Etelä-Karjala). Yhteistyön piiriin kuuluvat asiat, jotka ovat alueen pitkäjänteisen kehittämisen kannalta merkittäviä, sisältyvät maakuntien ohjelmiin sekä koskevat pääosin koko yhteistoiminta-aluetta.

Savo-Karjalan vaalipiiri muodostuu Pohjois-Savon ja Pohjois-Karjalan maakunnista. Yhteistyö valittujen kansanedustajien kanssa koskee kaikkia vaalipiiristä valittuja edustajia ja heidän tapaamisiaan järjestetään myös maakuntaliittojen yhteistyönä. Itä-Suomen neuvottelukunta tekee yhteistyötä myös Pohjois-Suomen neuvottelukunnan kanssa molemmille alueille yhteisissä asioissa. Itäisen Suomen ohjelma ja sen vaatima yhteistyö koskee myös Kymenlaaksoa.

Pohjois-Savon liitto tekee myös kahdenvälistä yhteistyötä erityisesti naapurimaakuntien kanssa.

Maakuntaliiton talousarvion toteutumista seurataan yhteisillä mittareilla, jotka auttavat arvioimaan toiminnan vaikuttavuutta ja kehittämistarpeita. Sidosryhmäanalyysi kertoo, kuinka hyvin liitto onnistuu toiminnassaan. Henkilöstökyselyn avulla varmistetaan, että työntekijöiden kokemukset ja näkemykset huomioidaan toiminnan kehittämisessä. Rahoituksen seuranta tarjoaa läpinäkyvän kuvan siitä, miten varoja käytetään ja mihin ne kohdentuvat. Lisäksi mediaseurannan itseanalyysi antaa tietoa siitä, millä tavoin maakuntaliiton toiminta ja tavoitteet näkyvät julkisuudessa ja julkisessa keskustelussa. Yhdessä nämä mittarit muodostavat kokonaisuuden, joka tukee liiton toimintaa ja luo pohjan avoimelle arvioinnille. Lisäksi tarvittaessa talousarviossa voidaan käyttää muita tarpeellisia toimenpidekohtaisia mittareita.

POHJOIS-SAVON LIITTO ON ALUEKEHITTÄMISEN KÄRKIOSAAJA

2.2 Luottamushenkilöhallinto

Pohjois-Savon liiton hallintosäännön § 12 mukaisesti kuntayhtymän toimielimiä ovat kuntien edustajainkokous, maakuntavaltuusto, maakuntahallitus, maakuntahallituksen työjaosto ja tarkastuslautakunta. Pysyvät ja tilapäiset työryhmät valmistelevat maakuntahallitukselle kuuluvia asioita. Maakunnan yhteistyöryhmä (MYR) vastaa EU-ohjelmien toteuttamisesta Pohjois-Savossa. Pohjois-Savon liiton toimiston työtä johtaa maakuntajohtaja.

2.3 Liiton toimisto

Pohjois-Savon liitossa työskentelee yhteensä 29 asiantuntijaa (tilanne 9.9.2025), joista 24 on vakinaista virka- tai työsuhteista henkilöä ja viisi määräaikaista. Määräaikaisista henkilöistä kaksi työskentelee projekteissa. Säännöllisesti kerran kuussa kokoontuva johtoryhmä koostuu liiton viranhaltijoista ja päälliköistä sekä henkilöstön edustajasta. Lisäksi päävastuualueilla on omat säännölliset palaverinsa. Pääluottamusmiespalavereja järjestetään vähintään kaksi kertaa vuodessa ja henkilöstöinfoja on säännöllisesti kaksi kertaa kuussa, toinen etänä maakuntahallituksen kokousinfona ja toinen toimistolla läsnäolotilaisuutena. Kaksi kertaa vuodessa on myös työpaikkakokous, joissa käsitellään ajankohtaisia asioita ja toiminnan kehittämistä koko toimiston väen voimin.

Pohjois-Savon liiton yhteistoimintaa ohjaa yhdenvertaisuus- ja työturvallisuuslaki sekä laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta. Liiton TYHY-toimikunta valitaan neljäksi vuodeksi kerrallaan (v.2026–2029) ja se koostuu työsuojelupäälliköstä, työsuojeluvaltuutetusta sekä kahdesta varavaltuutetusta. TYHY-toimikunnan tavoitteena on edistää työnantajan ja työntekijöiden välistä vuorovaikutusta ja mahdollistaa henkilöstön osallistaminen liiton turvallisuutta ja terveellisyttä koskeviin asioihin.

Henkilöstön fyysistä ja psyykkistä työhyvinvointia edistetään työterveyshuollon työpaikkaselvitysten ja henkilöstösuunnitelman linjausten mukaisesti ja henkilöstöllä on käytössään monipuoliset henkilöstöetuudet omassa työssä jaksamisen ja työssä viihtymisen tukena. Henkilöstö- ja koulutussuunnitelma on laadittu 2024–2025 ja tullaan päivittämään vuoden 2026 aikana. Kehityskeskustelut käydään päävastuualueen esihenkilön kanssa vuosittain ja keskusteluissa esille nousseiden yksilöllisten ammatillisten kehittämistarpeiden mukaisesti työnantaja kannustaa ja mahdollistaa työntekijöiden jatko- ja täydennyskouluttautumisen ja ammatillisen osaamisen kehittämisen tasapuolisesti kaikille.

Työjaosto

Hallintosäännön § 13 mukaisesti maakuntahallitus päättää työjaoston jäsenten lukumäärästä ja valitsee työjaoston jäsenet toimikaudekseen. Maakuntahallituksen puheenjohtaja on työjaoston puheenjohtaja. Työjaoston tehtäviin kuuluu kiireellisten asioiden valmistelu, henkilöstö- asioiden valmistelu ja käsitteleminen sekä tarvittaessa neuvottelujen käyminen henkilöstöjärjestöjen kanssa.

3 Talousarvio ja toimintasuunnitelma 2026 sekä taloussuunnitelma 2026–2028 päävastuualueittain

Pohjois-Savon liiton hallintosäännön § 46 mukaisesti maakuntavaltuusto hyväksyy talousarviossa toiminta- tavoitteet, määrärahat ja tuloarviot. Maakuntahallitus hyväksyy talousarvioon perustuvat käytösuunnitelmat. Taloussuunnitelma on keskeinen liiton toiminnan johtamisväline. Siinä määritellään liiton toiminnan tavoitteet, tehtävät ja resurssit. Talousarvio ja toimintasuunnitelma sekä taloussuunnitelma toteuttavat Pohjois-Savon liiton strategiaa.

Strategisista painopisteistä johdetaan tavoitteet jokaisella talousarviovuodelle. Vuosittain määriteltujen tavoitteiden pohjalta laaditaan talousarviovuodelle toimenpiteet niiden saavuttamiseksi.

Toiminnalle asetettujen tavoitteiden toteutumista arvioidaan alla olevan taulukon muodoilla.

Tavoite toteutui – tavoite saavutettiin tai ero vähäinen (kuutio)

Tavoite toteutui osittain – vähintään puolet saavutettu (ympyrä)

Tavoite ei toteutunut – alle puolet saavutettu (kuusikuutio)

Ei voida arvioida – tietoa ei ole / epäselvää (viiva)

Arviointi (selite)	Tilanne
Tavoite toteutui: tavoite saavutettiin tai saavuttamatta jääneiden tulosten osuus oli vähäinen ja epäolennainen	
Tavoite toteutui osittain: vähintään puolet tavoitelluista tuloksista saavutettiin	
Tavoite ei toteutunut: tavoite ei toteutunut, tai vain alle puolet tavoitelluista tuloksista saavutettiin	
Tavoitetta ei voida arvioida: esim. mittaustulokset valmistuvat myöhemmin tai tavoite on epäselvä	

3.1 Aluekehityksen päävastuualue

Tavoitteena kilpailukyinen ja vetovoimainen maakunta sekä hyvinvoiva väestö

Aluekehityksen päävastuualue vastaa alueiden kehittämislain mukaisesti aluekehittämisen strategisesta kokonaisuudesta maakunnassa. Tähän sisältyvät mm. maakuntasuunnitelman ja maakuntaohjelman laadinta sekä ohjelmien toimeenpano maakunnassa (painopistevalinnat, tuen kohdentaminen ja myöntäminen, ohjelmien toteutus ja seuranta sekä alueellisen kehityksen seuranta). Kehittämistoimintaa tukevat maakunnan kehitykseen vaikuttavien tekijöiden sekä koulutustarpeiden ennakointi ja maakunnan kansainvälistymisen tukeminen, mm. EU:n erillisohjelmia hyödyntämällä, samoin kuin kansallinen ja kansainvälinen edunajaminen.

Aluekehittämisessä huomioidaan toimintaympäristön muutokseen perustuva uudistumisen tarve. Tämä sisältää maakunnan kehitykseen laajasti vaikuttavien kansallisten ja kansainvälisten politiikkaohjelmien, kuten vihreän siirtymän ja kokonaisturvallisuuden, kehityspotentiaalin huomioimisen Pohjois-Savon kehittämisen painopistevalinnoissa. Elinkeinopoliittisten kärkialojen ajantasaisuutta tarkastellaan suhteessa meneillään oleviin muutoksiin. Keskeinen avaus Pohjois-Savon painopistevalintojen uudistamisessa, ja samalla vastaus Euroopan muuttuneeseen turvallisuustilanteeseen, on kokonaisturvallisuuden ja huoltovarmuuden nostaminen läpileikkaavaksi kehittämisteemaksi.

Aluekehityksen kannalta tärkeimmät teemat vuonna 2026 ovat:

- Maakunnan pitkän aikavälin suunnitelman, maakuntasuunnitelman vuoteen 2040 sekä sitä täsmentävän maakuntaohjelman 2026–2029 toimeenpano
- Kuntien strategiatyön tukeminen ja tietojohdamisen tuki maakunnan kehittämisessä
- Uusiutuvan energian tuotannon ja käytön sekä muiden vihreän siirtymän investointien edistäminen maakunnassa
- Teollisten ja muiden investointien edistäminen
- Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan lisääminen maakunnassa tukemaan yritysten kasvua ja kilpailukykyä
- Ohjelmakauden 2028–2034 valmisteluun vaikuttaminen-kansallisesti ja suorilla suhteilla komissioon ja parlamenttiin. Koheesio-, maa- ja metsätalouspolitiikkaan sekä raja-aluekehittämiseen vaikuttaminen
- Itä-Suomen sekä Itä- ja Pohjois-Suomen suuralueiden aluerakennepolitiikan ohjelman toimeenpano

Tavoitteet ja toimenpiteet vuodelle 2026**Edistetään maakunnan kasvua, kilpailukykyä ja vetovoimaisuutta maakuntasuunnitelman ja -ohjelman linjausten mukaisesti**

- Johdetaan Pohjois-Savon *maakuntasuunnitelman 2040* ja *maakuntaohjelman 2026–2029* valmistelua sitouttavana ja laajamittaisena prosessina.
 - Maakuntasuunnitelman ja -ohjelman toimeenpano
 - Aktivoidaan Pohjois-Savon kuntia, oppilaitoksia, elinkeinoelämää ja muita tahoja kehittämistyössä viestimällä ja yhdessä työskentelemällä maakunnan strategisista tavoitteista ja rahoitusmahdollisuuksista.
 - Kehitetään TKI- ja klusteritoimintaa maakuntaohjelman tavoitteiden saavuttamiseksi
- Laaditaan *maakuntaohjelman toimeenpanosuunnitelma (TOPSU)* vuosille 2027–2028 vastaamaan uuden maakuntaohjelman linjauksia.
- Kehitetään alueellisen rahoituksen seuranta- ja vaikuttavuutta. Seurataan läpi vuoden tuen kohdistumista maakuntaohjelman ja alue- ja rakennepoliittikan ohjelman (AURA) painopisteisiin.
- Tuetaan maakunnan elinkeinopoliittisten kärkialojen (älykäs erikoistuminen) kehitystä sekä klusterirakenteen uudistumista sekä edistetään uusia elinkeinopoliittisia avauksia.
- Koordinoidaan maakunnan yhteistyöryhmän (MYR) ja sihteeristön toimintaa osana maakunnallista EU-ohjelman toteutusta sekä yhteensovittamista muiden rahoitusvälineiden kanssa.
- Edistetään Pohjois-Savon kulttuurin ja luovien alojen strategioiden toteutusta yhdessä kumppaneiden kanssa ja koordinoidaan maakunnallista verkostoa. Osallistutaan Itä-Suomen kulttuuriyhteistyöhön.

Kohdennetaan rahoitusta maakunnan suunnitelmien ja ohjelmien mukaisesti

- Edistetään maakunnan kehitystä, kilpailukykyä ja työllisyyttä sekä vetovoimaa myöntämällä tukea vaikuttaville kehittämis- ja investointihankkeille
- Toteutetaan Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR) ja oikeudenmukaisen siirtymän rahaston (JTF) hakuja ja viestitään niistä laajasti eri välineitä hyödyntäen maakunnallisille toimijoille.
- Viestitään käytettävissä olevasta kansallisesta hankerahoituksesta eri välineitä hyödyntäen maakunnan kehittäjille

Edistetään maakunnan kilpailukykyä vahvistavia kansallisia ja kansainvälisiä kehittämishankkeita

- Vahvistetaan ylimaakunnallisia ja kansainvälisiä kumppanuuksia toteuttamalla Itä- ja Pohjois-Suomen älykkään erikoistumisen strategiaa ja edistämällä alueen toimijoiden osallistumista älykkään erikoistumisen kansallisiin ja kansainvälisiin yhteistyöverkostoihin.
- Edistetään klustereiden ja ekosysteemien kansainvälistä verkottumista.
- Viestitään kansainvälisistä rahoitusmahdollisuuksista maakunnan kehittäjille sekä tuetaan kuntia niiden kansainvälisessä verkottumisessa ja kehittämistyössä.

Osaamisen kehittäminen, TKI-toiminnan vahvistaminen ja maakunnallinen ennakointi

- Koulutus- ja työvoimatarpeen ennakoinnilla tuetaan maakunnan kilpailukykyä ja työvoiman saatavuutta. Aktivoidaan Pohjois-Savon ennakointiryhmän toimintaa ja tehdään yhteistyötä muiden ennakointitoimijoiden kanssa
- Tuetaan alueen kehittämistä tietojohtamisen ja ennakkoinnin keinoin.
- Kokonaisturvallisuuden ja huoltovarmuuden sisältöjä korostetaan TKI-toiminnan edistämisessä ja ennakointityössä.
- Ylläpidetään ja kehitetään koko maakuntaa palvelevaa ennakointi- ja tilastopalvelua (Fore-savo).
- Laaditaan aluetaloustarkastukset sekä tarvittaessa teemakohtaisia kehittämisohjelmia.

Sidosryhmäyhteistyön edistäminen ja vaikuttamistyö

- Vaikutetaan kansallisiin ja EU-tason politiikkalinjauksiin maakunnallisesti, ylimaakunnallisesti ja EU-tasolla (mm. koheesiopolitiikka sekä metsä- ja maatalouspolitiikka): Itä- ja Pohjois-Suomi-yhteistyö (IP-alue), Euroopan pohjoisten harvaanasuttujen alueiden yhteistyö (NSPA), suorat yhteydet maan hallitukseen, virastoihin ja EU-toimielimiin (komissio, neuvoston sihteeristö, Euroopan parlamentti, Alueiden komitea), aluepolitiikasta päättäviin elimiin ja työryhmiin.
- Vahvistetaan ylimaakunnallista ja kansainvälistä yhteistyötä alueiden kehittämisessä hyödyntämällä olemassa olevia sekä kumppaneiden verkostoja
- Yhteistyössä alueen muiden toimijoiden kanssa vaikutetaan alueen koulutustarjontaan edistämällä korkeakoulujen aloitus- paikkojen säilymistä ja edistämällä toisen asteen ammatillisen koulutuksen englanninkielisiä tutkinnonanto-oikeuksia ja vahvistamalla koulutuksen rahoitusta.
- Edistetään Itäisen Suomen ohjelman mukaisia toimenpiteitä maakunnallisesti sekä ylimaakunnallisena yhteistyönä vaikuttamalla Suomen hallituksen keskeisiin ministereihin Itäisen Suomen ohjelman toimeenpanon ja rahoituksen varmistamiseksi.

Arvio suunnittelukauden 2026–2028 toiminnan kehittymisestä sekä merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä

Maailmantalouden ja geopoliittinen tilanne ovat vaikuttaneet myös Pohjois-Savon aluetalouteen kielteisesti, ja yritysten liikevaihto on laskenut parin edellisen vuoden hyvän kehityksen jälkeen. Samoin työttömien ja lomautettujen määrä on kasvanut edellisiin vuosiin verrattuna. Maakunnan hyvää kehitystä ja elinkeinoelämän kilpailukykyä on pyritty tukemaan kohdentamalla Pohjois-Savon liiton ja ELY-keskuksen myönnössä oleva rahoitusta vaikuttavasti, maakunnallisesti yhteisesti linjattuihin kehittämiskohteisiin maakuntaohjelman toimeenpanosuunnitelman mukaisesti. Myönteistä on se, että Kuopion kauppakamarin selvityksen mukaisesti maakunnan investointipotentiaali on 13.1 mrd.€.

Geopolitiikka vaikuttaa Suomen ja Pohjois-Savon kehitysnäkymiin maailmantalouden muutoksen kautta. Venäjän laajamittainen hyökkäyssota Ukrainassa ja sen seurauksena toimeenpantu pakotepolitiikka ovat vaikuttaneet ennen kaikkea energian hintaan ja sen kautta kustannustasoon. Kauaskantoisemmat vaikutukset liittyvät energiamurroksen suuntaan ja sisältöön, mikä fossiilisten polttoaineiden kallistumisen myötä on antanut osittain lisäpontta siirtymälle uusiutuviin energialähteisiin ja polttoon perustumattomaan energiateknologiaan. Tilanne ei ole muuttunut edellisestä vuodesta, ja tukea tarvitaan edelleen elinkeinoelämän uudistumiseen ja kasvuun ja sitä kautta työllisyyden parantamiseen.

- Riskinä tunnistetaan se, että kehittämistoimenpiteet eivät yhteisistä linjauksista huolimatta kohdistu vaikuttavimpiin toimenpiteisiin tai maailmantalouden epävarmuus vähentää yritysten kehittämis- ja investointihalukkuutta.
- Geopoliittisista syistä riskinä nähdään edelleen kansainvälisten mm. matkailijoiden ja investoijien rohkeus tulla ja investoida maakuntaan.

Vuoden 2025 aikana laadittavissa maakuntasuunnitelmassa sekä maakuntaohjelmassa 2026–2029 huomioidaan Pohjois-Savon aluetalouden uudistumisen tarve. Tässä avainasemassa on uusiutuvan elinvoiman kehittäminen, alueellisten arvoketjujen vahvistaminen ja teollisen tuotannon arvonlisän nostaminen sekä luovien alojen kiinnittäminen osaksi elinvoiman kehittämistä. Samoin tärkeää on kyky hyödyntää digitalisaation tarjoamia välineitä, jolla osaltaan voidaan vaikuttaa alueen kehitysmahdollisuuksia rajoittavaan osaaajapulaan. Uusiutuvan energian investointinäkyvät ovat hyvät. Investointien toteutumisessa tärkeä seikka on infratarpeista huolehtiminen ja tähän liittyvä kyky osoittaa alueen soveltuvuus ja valmius investoinneille. Edellä mainituilla toimilla voidaan saavuttaa uskottava julkinen kuva Pohjois-Savosta kehittyvänä aluetaloutena ja vakaana investointiympäristönä.

EU-kausi 2021–2027. Pohjois-Savon liitolla on myönnettävänä Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR) ja oikeudenmukaisen siirtymän rahaston (JTF) varoja. Tukea tulee kohdentaa siten, että rahoitettavilla hankkeilla voidaan synnyttää uutta yritystoimintaa, tukea olemassa olevien yritysten kilpailukykyä ja sitä myöten parantaa maakunnan väestön työllisyyttä. Onnistumalla näissä toimenpiteissä voidaan maailmantalouteen kytkeytyvää epävarmuutta ja kielteisiä vaikutuksia ehkäistä. Edelleen tarvitaan hankeaktivointia, jolla pyritään varmistamaan tukien vaikuttava ja tarkoituksenmukainen käyttö.

- EU-kauden osalta riskejä sisältyy erityisesti ohjelman väliarvioinnin myötä muutokseen ja uusien sotilaallista liikkuvuutta ja puolustusteollisuutta tukevia toimia tukevaan linjaukseen. Elinvoiman kehittämiseen jää aiempaa vähemmän rahoitusta, kun samalla JTF rahoitus vähenee

Kansallisen ja kansainvälisen vahvuuden ja näkyvyyden lisäämiseksi tiivistetään osaamisalakohtaista yhteistyötä muiden, erityisesti Itä- ja Pohjois-Suomen, maakuntien kanssa. Lisäksi suunnataan painopistettä entistä enemmän kansainvälisten rahoituslähteiden sekä uusien rahoitusinstrumenttien hyödyntämiseen. Tämän tukemiseksi edistetään toimijoiden kansainvälistä verkottumista maakunnan kehittämisen kärkialoilla. Liiton omien resurssien rajallisuuden vuoksi pyritään hyödyntämään Itä- ja Pohjois-Suomen Brysselin toimiston palveluja aiempaa enemmän.

Varmistetaan tehtävien eriyttäminen EU-säädösten mukaisesti. Laaditulla EU-kauden hallinto- ja valvontajärjestelmän kuvauksella varmistetaan tehtävien riittävä eriyttäminen ja tehtävien asianmukainen hoito.

Vuosi 2026 tulee olemaan ratkaiseva vuosi kansallisten linjausten osalta koheesio- ja raja-alelue sekä maaseutupolitiikan osalta. Pohjois-Savon kannalta on tärkeää varmistaa koheesio- ja metsätaloustalouden jatkumisen ja NSPA kriteerien huomioiminen rahoituksessa. Samoin tärkeitä ovat maa- ja metsätaloustaloustalouden linjaukset sekä aluekehittämisen yhteensovittamisesta. Aluerakennepolitiikan tukien kriteereinä on tärkeää säilyttää yleinen harvan asutuksen kriteeri sekä Suomen liittymissopimuksen mukainen harvan asutuksen erityiskriteeri, ns. NSPA-tuki.

- Uhkana voi olla, ettei Itä-Suomen rahoitus kohdennu riittävästi elinvoiman kehittämiseen.
- Tilastopalvelun ja ennakkoinnin kannalta riskejä ovat esimerkiksi tilaston tuottajien mahdolliset päätökset heikentävät omia palvelupakettejaan (ml. hintojen nosto). Ennakointityössä riskinä on lisäksi, että ennakkoinnin yhteensovittaminen muiden toimijoiden kanssa ei onnistu, mikä heikentää ennakkoinnin laatua ja vaikuttavuutta.

3.2 Aluesuunnittelun päävastuualue

Tavoitteena elinvoimainen, turvallinen, viihtyisä sekä hyvin saavutettavissa oleva Pohjois-Savo

Aluesuunnittelun päävastuualue vastaa alueidenkäyttölaissa sekä nk. aluekehityslaissa maakunnan liitoille annetuista tehtävistä, kuten maakuntakaavoituksesta ja maakunnan liikennejärjestelmäsuunnittelun yhteistyön johtamisesta sekä luonnonvarojen kestävästä käytöstä, ilmastonmuutoksen hillinnästä ja siihen sopeutumisen edistämisestä. Toteutamme tehtäviämme laajalla yhteistyöllä verkostojemme kanssa ja edistämme Pohjois-Savon menestymisen mahdollisuuksia - elinvoimaa, turvallisuutta, viihtyisyyttä ja saavutettavuutta - kestävästi nyt ja pitkällä aikavälillä.

Aluesuunnittelun päävastuualue valmistelee lausunnot kuntakaavoihin sekä maankäyttöä, liikennejärjestelmää ja ympäristöä koskevaan lainsäädäntöön, suunnitelmiin ja strategioihin. Kerromme ajantasaisilla sivuillamme suunnitelmien etenemisestä sekä aluesuunnittelun ajankohtaisista ilmiöistä, joita seuraamme. Kuntien ja sidosryhmien edustajien muodostama aluerakennetyöryhmä toimii maakuntakaavoituksen ohjausryhmänä. Liikennejärjestelmätyöryhmä toteuttaa ja seuraa liikennejärjestelmätöiden edistymistä.

Tavoitteet ja toimenpiteet vuodelle 2026

Pohjois-Savon maakuntakaavan 2040 3. vaihe tulee voimaan
➤ Ehdotusvaiheen nähtävilläpito vuoden vaihteessa ja alkuvuodesta. Vastineiden laatiminen. ➤ Maakuntakaavan 3. vaiheen hyväksymiskäsittely. ➤ Voimaantuloon liittyvät toimenpiteet, valmiin kaava-aineiston digitaalinen julkaisu ja painatus. ➤ Mahdollisiin valituksiin liittyvät toimenpiteet. ➤ Kaavaprosessin jälkiarvointi. ➤ Aikaisempaa yleispiirteisempi ja strategisempi kokonaismaakuntakaava (Pohjois-Savon maakuntakaavan 2040 1., 2. ja 3. vaihe yhdessä) vaikuttaa kuntakaavojen lausunnotkäytäntöihin.
Pohjois-Savon maakuntakaavan 2040 2. vaihe lainvoimaiseksi
➤ Tuulivoimaa koskeviin valituksiin voidaan saada Itä-Suomen HaO:n päätös vuoden 2026 aikana. Tätä seuraavat mahdolliset jatkovalitukset ja niihin vastaaminen. ➤ Tilanne on ennakoimaton ja auki: toimenpiteet ja niiden laajuus riippuvat HaO:n päätöksestä.
Maakuntakaavoitustarpeiden tunnistaminen, uuden alueidenkäyttölain mukaisesti
➤ Ajankohtaisten teemojen seuranta ja maakuntakaavoitustarpeiden/ päivitystarpeiden tunnistaminen sekä suunnitteluajankohdan hahmottaminen uuden 1.1.2026 voimaan tulevan alueidenkäyttölain mukaisesti. ➤ Kyseeseen voivat tulla esim. Puolustushallinnon kaavatarpeet tai Siilinjärven kunnan Yräläyskaavan edistyessä maakuntakaavan päivitystarpeet.
Varaudutaan rakennetun ympäristön tietojärjestelmään siirtymiseen
➤ Rakennetun ympäristön Ryhti-tietojärjestelmään (RYTJ) siirtymiseen varautuminen. Lain mukaan maakuntakaavoja koskee siirtyminen 1.1.2029 mennessä. Teknisesti vaativa ja kustannuksia aiheuttava siirtyminen vaatii aikataulutuksen. Siirtymisellä on vaikutuksia maakuntakaavoituksen kustannusten nousuun ja kaavaprosessien hidastumiseen (=aineistojen siirto tietojärjestelmään). ➤ Siirtyminen vaatii ohjelmistojen hankintatarpeen määrittelyä ja henkilöstön koulutusta. ➤ Ilmaisiin koulutuksiin osallistutaan ja hyödynnetään DigiFinlandin asiantuntijapalveluja.

Kiertotalouden Green Deal –sopimuksen valmistelu

- Aluesuunnittelun päävastuualue, yhdessä aluekehityksen päävastuualueen ja sidosryhmien kanssa, valmistelevat vuoden 2026 aikana Green deal – sopimuksen Pohjois-Savon erityisolojen pohjalta.
- Kiertotalouden green deal on strateginen sitoumus, jolla edistetään koko yhteiskunnan voimin kiertotalouteen siirtymistä ja luonnonvarojen käytön taittamista. Mukaan lähtevät toimijat valitsevat sitoumukseensa oman toimintansa kannalta vaikuttavimmat toimenpiteet.
- Toimia voi valita niin rakennetun ympäristön, teollisuuden, kulutuksen ja liiketoiminnan, energiajärjestelmän kuin ruokajärjestelmän kiertotalouden edistämisestä.
- Kiertotalouden green deal tarjoaa mukaan lähtijöille aitiopaikan Suomen kiertotalousmurroksen toteuttamiseen.

Liikennejärjestelmän kehittämiseen vaikutetaan monipuolisesti

- Pohjois-Savon liikennejärjestelmäsuunnitelma 2040 (hyväksytty v. 2021) toteutuneisuudesta ja ajantasaisuudesta tehdään itsearviointi yhteistyössä sidosryhmien kanssa, minkä perusteella päätetään mahdollisesta päivittämisestä ja sen ajankohdasta.
- Vaikuttamisen tueksi laaditaan teemakohtaisia viestintäaineistoja alueellisessa yhteistyössä (Itä- Suomen neuvottelukunta) ja omana työnä. Itä-Suomen logistiikkaselvitys (2020) päivitetään ajantasaiseksi vaikuttamis- ja viestintäaineistoksi. Pohjois-Savon vähäliikenteisistä teistä ja niiden korjausvelasta tehdään hankeyhteistyötä MTK-Pohjois-Savon kanssa. Vuonna 2026 on tunnistettava ne keskeiset kohteet, joita esitetään hallitusohjelman teemoiksi ja rahoituksen kohteiksi. Perusteluviestinnässä painotetaan Itä-Suomen erityispiirteitä sekä liikennejärjestelmän toimintavarmuutta ja kehittämistarpeita.

Valtakunnallisessa vaikuttamisessa keskitytään suuriin ajankohtaisiin aiheisiin

- Valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman toimeenpanoon, Väyläverkon investointiohjelmaan, Väyläviraston suunnitteluohjelmaan ja perussuunnitelmaan sekä liikennejärjestelmän strategiseen tilannekuvaan vaikuttaminen Itä-Suomen neuvottelukunnan maakuntien yhteistyönä. Valtakunnallisen vaikuttamisen yhtenä painopisteenä on Itä-Suomen raide- ja junaliikenteen (ml. poikittaisradat) kehittäminen sekä vähäliikenteiset tiet ja radat erityisesti elinkeinoelämän ja huoltovarmuuden kuljetusten kannalta.
- Liikenne 12-vaikuttaminen on keskeistä myös liikennehankkeiden epäselvän rahoitusmenettelyn (Väyläviraston normaali valmistelu vs. Hallitusohjelman investointipaketti) selkeyttämiseksi. Tavoite on varmistaa, että hallitusohjelman investointipaketissa mainitut Pohjois-Savoon kohdistuvat toimet (Savon rata ja valtatie 5 Leppävirta-Kuopio) toteutuvat.
- Liitto osallistuu asiantuntijana Kuopion seudun ja valtion MAL-sopimuksen (vuosille 2024–2035) toimeenpanoon vaikuttamalla kaupunkiseudulle tärkeiden tavoitteiden ja hankkeiden toteutumiseen etupainotteisesti.

Ylimaakunnallinen kehittäminen jatkuu ja syvenee

- Viitoskäytävän ylimaakunnallista Etelä-Savosta Itä-Lappiin ulottuvaa verkostoyhteistyötä jatketaan integroituna liiton normaaliin toimintaan. Selvitetään jatkuvasti ulkopuolisia rahoitusmahdollisuuksia verkoston toiminnan vahvistamiseksi.

Pohjois-Savon kokonaisturvallisuuden klusterihanke saadaan päätökseen

- Hankkeen viimeinen toimintavuosi käynnistyy, klusterityö laajenee ja hanke saavuttaa asetetut tavoitteensa.

Arvio suunnittelukauden 2026–2028 toiminnan kehittymisestä sekä merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä

Energiamurros erilaisine ulottuvuuksineen näkyy alueidenkäytön suunnittelussa voimassa ja vireillä olevissa maakuntakaavoissa sekä suunnittelukentällä yleisesti. Ilmastomuutoksen hillinnän ja siihen sopeutumiseen kysymykset kytkeytyvät huoleen luonnon monimuotoisuudesta.

- Riskinä tunnistetaan aihepiirin politisoituminen ja sen vaikutukset esimerkiksi maakuntakaavojen valmistumiselle ja voimaantulolle.
- Hallinto-oikeudesta saatava päätös maakuntakaavan 2. vaiheesta ratkaisee paljolti tulevaa maakuntakaavoitustyötä: äärimmillään koko maakuntakaavaratkaisun kumoutuminen johtaisi mittavaan selvitysten uudelleen käynnistymiseen ja kaavatyön aloittamiseen alusta. Muita skenaarioita ovat tuulivoimateeman uudelleentarkastelu joko yksittäisten alueiden tai koko teeman laajuudessa.

Pyrimme edelleen edistämään päästöttömien energiamuotojen sosiaalista hyväksyttävyyttä kokonais-suunnittelun, avoimen tiedottamisen ja luotettavien selvitysten kautta. Tuulivoimahankkeiden yhteisvaikutuksia seurataan aktiivisesti, sillä maakuntakaavoja laadittaessa vaikutusten yksityiskohtainen selvittäminen on vaikeaa. Sähkönsiirtoyhteyksien kehittämistä seurataan ja eri tuulivoima-alueiden liityntäjohtojen yhteissuunnittelua edistetään maakuntakaavamääräysten mukaisesti.

Aurinkovoimalahankkeita viriää lähitulevaisuudessa nykyisten pilottihankkeiden perässä. Valtakunnallisesti yhteneviin käytäntöihin pyrkiminen aurinkoenergiahankkeiden luvittamisessa vaatii myös meiltä tilanteen seuranta ja käytäntöihin vaikuttamista. Biotalous ja esim. lantakaasuvoimaloiden rakentaminen etenee Pohjois-Savossa ja niihin liittyvät alueidenkäytön kysymykset tarvitsevat maakunnallista tarkastelua. Kehittämissyhtiöiden hanke maakunnallisesta vihreän energian master planista kokoa yhteen potentiaalimme, myös tulevaisuuden investointipotentiaalin ja linjaa tarpeitamme esim. alue-suunnittelulle, sähkönsiirtoverkotarpeille ja uudelle infrastruktuurille.

- Riskinä tunnistetaan toisaalta keskustelun polarisoituminen energiakysymyksissä ja toisaalta hankkeiden viivästymisien, keskeytymisten ja toteutumattomuuden aiheuttamat investointivaikutukset maakuntaan.

Pohjois-Savon maakuntakaavatyötä jatketaan vuoden 2026 aikana kolmannen vaiheen loppuunsaattamiseen ja hyväksymiskäsittelyyn liittyvillä toimenpiteillä.

- Riskinä tunnistetaan kolmannen vaihekaavan nopeaan aikataulutarpeeseen liittyvät epävarmuudet. Uudet, ennakoimattomat selvitystarpeet viivyttäisivät kaavatyötä. Viivästys heijastuisi kuntakaavoitukseen ja sitä kautta suoraan elinkeinoelämän kehittymiseen.
- Vuoden alussa voimaantuleva uusi alueidenkäyttölaki voi muuttaa maakuntakaavan oikeusvaikutuksia, ohjausvaikutuksia ja mm. voimaantulokäytäntöjä. Uuden lain tulkinta varmistuu vasta oikeustapausten kautta vuosien kuluttua. Siihen saakka alueidenkäytön suunnitteluun liittyy epävarmuuksia laintulkintojen kautta.

Vuosina 2026–2028 valmistellaan siirtymistä valtakunnalliseen rakennetun ympäristön Ryhti-tietojärjestelmään.

- Riskinä tunnistetaan tietojärjestelmän rakentumiseen liittyvät epävarmuudet, tarvittavat uudet ohjelmistot, niiden kustannusvaikutus ja vaikutus henkilöstön kouluttamiseen.
- Riskinä tunnistetaan myös maakuntakaavaprosessin hidastuminen tietojärjestelmään tarvittavan tiedonsiirron viedessä aikaa kaikissa niissä kaavavaiheissa, joissa tuotetaan nähtäville asetettavaa aineistoa.

Vuosina 2026–2028 edistetään edelleen **Pohjois-Savon liikennejärjestelmäsuunnitelma 2040:n** tavoitteiden ja toimenpiteiden toteuttamista. Suunnitelman toimeenpanosta ja toteutumisen seurannasta vastaa Pohjois-Savon liikennejärjestelmätyöryhmä. Vuoden 2026 aikana laaditaan Pohjois-Savon liikennejärjestelmäsuunnitelman toteutuneisuuden ja ajantasaisuuden itsearviointi. Sitä seuraa suunnitelman päivitys.

- Liikennehoiduksen vähäisyys niin perusväylänpitoon kuin väyläinfran kehittämiseen sekä korjausvelan kasvu heikentävät maakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman tavoitteiden ja toimenpiteiden toteutumista. Maakunnan liikennejärjestelmän toimintavarmuuden kehityssuunta on heikkenevä.

Viitoskäytävähankkeen käynnistämisen verkostotoiminnan integroiminen ja vakiinnuttaminen niin meidän kuin verkostokumppanien toimintaan ajoittuu vuosille 2026–2028.

- Riskinä tunnistetaan Viitoskäytävähankkeen aloittaman toiminnan jatkamiseen liittyvät haasteet, mikäli käytettävissä ei ole riittäviä resursseja tai kumppanien sitoutuminen toiminnan vakiinnuttamiseen hiipuu.

3.3 Hallinnon päävastuualue

Tehtävät

Hallinnon päävastuualue vastaa toimielintyöskentelystä, kuntayhtymän taloussuunnittelusta ja seurannasta, talous- ja henkilöstöhallinnosta, asiakirjahallinnosta ja arkistotoimesta, ICT-, hankinta- ja muista tukipalveluista sekä EU- ja kansallisten hankkeiden maksatuksesta. Hallinto huolehtii kuntataloustyöryhmän työskentelystä, kuntien edunajamiseen liittyvistä asiantuntijapalveluista sekä tukee osaltaan muiden päävastuualueiden vastuulla olevia prosesseja. Lisäksi hallinnon vastuulla on toimia yhteispalveluiden edistämistehtävissä yhteistyössä Valtiovarainministeriön kanssa.

Hallinto tukee liiton aktiivista ja objektiivista sisäistä ja ulkoista viestintää.

Viestintä tukee strategian toteutumista, tekee työtämme näkyväksi sekä rakentaa myönteistä mielikuvaa niin liitosta kuin maakunnastamme.

Tavoitteet ja toimenpiteet talousarviovuodelle 2026

Sitoutunut, motivoitunut ja osaava henkilöstö
➤ Laadukas työterveyshuolto - palveluntarjoajan kilpailutus ➤ Riittävät ja oikein kohdennetut henkilöstöresurssit, selkeät sijaistuskäytännöt, tehtäväkuvan tarkastelu sekä tarvittaessa päivittäminen kehityskeskustelujen yhteydessä ➤ Henkilöstö- ja koulutussuunnitelman päivitys vuosille 2026–2027 ➤ Työssä kehittymisen edesauttaminen koulutuksen ja asianmukaisten työvälineiden avulla ➤ Työhyvinvointitoimikunnan uuden toimikauden suunnittelu ja käynnistäminen, asiakirjojen päivitys ➤ Henkilöstön tietosuojaosamisen ylläpitäminen ➤ Työskentelytilojen ja etätyökäytäntöjen tarkastelu, tilojen käytön tehostaminen Mittarit: työterveyshuollon sopimus, henkilöstökysely, vuokratulot, tilojen käyttöaste, koulutuspäivien lukumäärä
Tiedolla johtamisen ja viestinnän kehittäminen
➤ Mediaseurannan hyödyntäminen osana tiedolla johtamista ➤ Tekoälyn käyttöönoton syventäminen osana asiantuntija- ja toimistotyötä, työn tuottavuuden parantaminen ➤ Viestintästrategia ja -ohjeistus ohjaa henkilöstön asiantuntija- ja päätösviestintää ➤ Tilastotiedon monimediallistaminen ➤ Viestintäkokeilu koskien tilastoviestintää Mittarit: Mediaosumien määrä ja laatu, käyttäjäpalaute sekä itseseuranta ja laadullinen arviointi viestintäkulttuurin ja -osaamisen kehittymisestä
Ajantasaisen kuntataloustiedon tuottaminen kunnille
➤ Kuntien ja hyvinvointialueiden välisten vuokrasopimusneuvotteluiden, hankintalain uudistuksen sekä valtionosuus- ja TE-uudistuksen kuntatalousvaikutusten seuranta ja arviointi, yhteisten kannottojen laatiminen ➤ Kuntatalouteen liittyvien tilaisuuksien ja tutustumiskäyntien järjestäminen

Vaikuttamistyön näkyväksi tekeminen, vaikuttava sidosryhmäyhteistyö

- Vaikuttamistyön tukena kehitetään maakunnan kehitys- ja tilannekuva-aineistoa ja tietopalveluja ja hyödynnetään niitä sidosryhmäyhteistyössä. Teema- ja osallistumistulot eri kanavissa.
 - Jatketaan yhteistyötä poliittisten puolueiden ja etujärjestöjen kanssa Pohjois-Savon tavoitteiden huomioon ottamiseksi puolueiden eduskuntavaalisyys 2027. Järjestetään eduskuntavaali-info Savo-Karjalan kansanedustajaehdokkaille.
 - Esitellään maakunnan keskeiset vaikuttamiskohteet ja -aineistot ajantasaisesti ja tasapuolisesti maakunnan ja valtakunnallisen median käyttöön sekä tuotetaan päättäjäaineistoa, joka tukee tavoitteiden ymmärtämistä ja toteuttamista.
 - Pohjois-Savon liitto tekee tiivistä yhteistyötä Itä- ja Pohjois-Suomen maakuntien kanssa alueemme erityisaseman, erityisesti harvan asutuksen kriteerin säilyttämiseksi Suomen keskeisenä EU-rahoitus-perusteena. Tavoitetta toteutetaan: 1) osallistumalla tulevan rahoituskauden valmisteluun ministeriöiden (etenkin VNK, TEM) tarjoamin mahdollisuuksin; 2) Itä- ja Pohjois-Suomen maakuntien yhteisten hallitusohjelmataavoitteiden muodostamisella ja tavoitteiden esittämällä v. 2027 eduskuntavaaleihin valmistautuville poliittisille puolueille; 3) EU-rahoituksen periaatteita ja painopisteitä koskevalla vuorovaikutuksella sidosryhmien kanssa, mikä vahvistaa tavoitteen merkityksen ymmärtämistä, tunnettuutta ja tulevan ohjelmakauden tehokasta yhteistyötä rahoituksen käyttäjien parissa.
 - Sidosryhmäkyselyn havaintojen tulokset vaikuttavat toimintaamme. Sidosryhmäanalyysissä valikoituneiden tärkeimpien kumppanuuksien kehittäminen, joka kattaa omistajakunnat, muut kuntayhtymät, hyvinvointialueen, Itä- ja Pohjois-Suomen maakunnat sekä elinkeinoelämän- ja työmarkkinajärjestöt maakunnan kokonaisvaltaisen vaikuttamistyön suuntaamiseksi tehokkaasti.
 - Vuorovaikutus keskeisten kansallisten päätöksenteon vaikuttajien kanssa, Pohjois-Savo tunnetuksi valtionhallinnolle ja päättäjille.
 - Vaikuttaja-akatemian käynnistäminen.
 - Maakunnan nuorisovaltuuston aseman vakiinnuttaminen osana maakuntahallintoa.
 - Vaikuttajaverkoston toimintaa kehitetään savolaisen kirjailijaillan ja vapaamuotoisen tapaamisen kautta
- Mittarit: Sidosryhmäkyselyn tulokset

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan prosessien kehittäminen

- Toimintaohjeen päivittäminen ja sisäisten prosessien selkiyttäminen
- Henkilöstön kouluttaminen

Laadukkaiden tukipalveluiden turvaaminen muutostilanteessa

- Hankintalain edellyttämien uudistuksien täytäntöönpano
 - ICT- ja TAHE-palveluiden kilpailutus
- Mittari: Sopimukset ja liiton toimintaan soveltuvat järjestelmät mahdollisen siirtymäajan puitteissa.

Asian- ja tiedonhallinta osana päivittäistä työtä

- Tietoaineistojen yhdenmukainen ja laadukas hallinta sekä tietoturvallinen käsittely
- Sähköisten tiedostojen läpikäynti ja ajantasaistaminen
- Päätearkistotehtävät (seulonta ja hävittäminen)
- Asiakirjahallinnan ja arkistoalan korkeakouluharjoittelijan rekrytointi hallinnon tukipalveluihin, mikäli tehtävät soveltuvat harjoitteluun

Mittarit: Henkilöstölle kohdennetut ohjeet ja informaatio. Loogiset sähköiset tiedostot, jonka myötä kustannussäästöjä. Päätearkisto kunnossa. Rekrytoinnin toteutuessa tiedon molemminpuolinen jakaminen.

Arvio suunnittelukauden 2026–2028 toiminnan kehittymisestä sekä merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä

Hankintalain uudistus tulee vaikuttamaan vuoden 2026 toimintaan hallinnon päävastuualueen osalta merkittävästi, mikäli lakiesitys hyväksytään sellaisenaan. Pohjois-Savon liiton osalta kyseinen lakiuudistus tarkoittaa talous- ja henkilöstöhallinnon sekä ICT-palveluiden kilpailutusta.

- Talous- ja henkilöstöhallinnon palveluita kilpailuttaessa riskinä tunnistetaan kuntayhtymän kirjanpitoa sekä henkilöhallintoa hallitsevien tilitoimistojen vähäinen määrä, sillä pienille hankintayksiköille tarjontaa on heikosti. Mikäli lain siirtymäaika pysyy ennallaan, on markkinoilla yhtäaikaisesti suuri määrä palvelua kilpailuttavia yksiköitä, mikä aiheuttaa todennäköisesti paineita myös kustannusten nousulle. Lisäksi on huomioitava lakimuutoksen tuomat muutuskustannukset uusien järjestelmien käyttöönotossa, koskien myös ICT-ympäristön uudelleenrakentamista.

Työehtosopimusten sopimuskorotukset aiheuttavat henkilöstökuluihin 34 kuukauden sopimuskaudella yli 9 %:n korotuksen. Liiton suurin menoerä ovat henkilöstökulut, joten kustannusvaikutus tulee olemaan merkittävä. Henkilöstön osalta vuoden 2026 aikana tullaan tarkastelemaan etätyökäytäntöjä sekä läsnäolotyöhön liittyen tarkastellaan myös liiton toimitilojen käyttöä ja erityisesti käyttöastetta.

- Maakuntatalon vuokrataso suhteessa tilojen käyttöasteeseen on epäedullinen. Työehtosopimusten sopimuskorotusten myötä liiton toimintaa on sopeutettava, jotta talous saadaan pidettyä tasapainossa. Toimitiloja pienentämällä liiton on mahdollista saavuttaa n. 100 000 €:n säästövaikutus. Kustannustason nousu edellyttää väistämättä joko menojen karsimista tai tulojen lisäämistä, joka liiton tulorakenne huomioiden tarkoittaa kuntien jäsenmaksuosuuksien korottamista.
- Toimitilojen muutos aiheuttaa muutos- ja muuttokustannuksia. Työtilojen on tuettava työntekijöiden työhyvinvointia ja toiminnan tehokkuutta sekä mahdollistaa liiton monipuolinen toiminta. Riskiksi voivat muodostua nykyisten tilojen kustannukset, mikä vie resursseja liiton toiminnalta. Samoin mahdollisten uusien tilojen heikkoudet tulee tunnistaa ja pyrkiä välttämään riskit henkilöstön työhyvinvoinnissa ja liiton toiminnan organisoimisessa.

Euroopan komission ehdotus rahoituskehyksistä vuosille 2028–2034 sisältää merkittäviä muutoksia EU-politiikkojen ja rahoituksen painopisteisiin. Pohjois-Savolle tärkeät aluepolitiikan ja maatalouspolitiikan sektorit supistuvat ja unionin varoja käytetään aiempaa selvästi enemmän mm. ulkoisen turvallisuuden, puolustuksen ja kilpailukyvyn teemoihin.

- Tulevan EU-ohjelmakauden koheesiorahoituksen pieneneminen vaikuttaa väistämättä myös käytössä olevaan tekniseen tukeen. Teknisen tuen avulla on katettu n. 70 prosenttia rakennerahaston henkilöstökuluista ja loput kustannuksista on katettu jäsenkuntien maksuosuuksilla. Suunnitelmavuosien aikana tekninen tuki tulee tippumaan n. 100 000 euroa vuositasaalla. On huomioitavaa, että kyseinen muutos koskee nykyisen ohjelmakauden tukea ja uuden ohjelmakauden teknisen tuen osalta ei ole vielä olemassa rahoituskehystä.
- Maakuntaliittojen roolia tullaan myös suurella todennäköisyydellä tarkastelemaan tulevalla hallituskaudella. Riskinä on maakuntien liittojen aseman heikentyminen alue-valtiosuhteessa.

Tietosuoja nähdään osana organisaation riskienhallintaa ja palvelun laatua sekä vastuun ottamisena lakisääteisistä velvollisuuksistamme. Julkishallintoon kohdistuvat tietomurrot ja henkilövaihdosten tuoma hetkellinen epävarmuus tietosuojakäytäntöjen jatkuvuudelle nähdään riskinä tietosuojan osalta.

Tietosuojan ja tietoturvan merkitystä sekä turvallisia toimintatapoja korostetaan. Henkilöstölle suunnataan lisää informaatiota, jotta tietoturvapoikkeamiin osataan reagoida nopeasti sekä ennakoida tietoturvauhkia. Varaudutaan tietosuojarikkomusten ehkäisyyn ja hallintaan. Sähköiseen arkistoon siirretään liiton aineistoa. Käydään läpi sähköiset tiedostot, tarpeelliset aineistot siirretään sähköiseen arkistoon ja tarpeettomat hävitetään. Kartoitetaan työhuoneissa oleva paperiaineisto, arkistoinnin tarve sekä hävittäminen. Päätearkistossa olevaa paperiaineistoa ei kustannussyistä digitoida.

4 Talousarvion ja -suunnitelman rakenne

Lähde: Kuntaliitto, Kunnan ja kuntayhtymän talousarvio ja -suunnitelma

5 Talousarvion laadinnan yleiset periaatteet

Talousarvio muodostuu edellä olevan kaavion mukaisesti käyttötalouso- sasta, investointiosasta, tulos- laskelmaosasta ja rahoitusosasta. Liiton talousarviossa ei ole investointiosaa, koska liitolla ei ole inves- tointeja. Talousarviossa osoitetaan tulosityksiköittäin liiton toiminnan toimintatulot ja - menot, rahoitus- tulot ja -menot, tilikauden tulos ja tilikauden ylijäämä/alijäämä.

Kuntalain 110 § mukaan taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Talousarvion hy- väksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuo- deksi (suunnitelmakausi). Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi. Mikäli kun- nalla tai kuntayhtymällä on taseessa alijäämää, se tulee kattaa. Alijäämän kattamisvelvollisuus koskee kuntalain mukaan myös kuntayhtymiä. Pohjois-Savon liitolla ei ole alijäämää taseessa.

Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään liiton toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet. Talous- arvio laaditaan siten, että edellytykset liiton tehtävien hoitamisen turvataan. Talousarvioon sisällyte- tään toiminnallisten tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot sekä siinä osoitetaan, miten ra- hoitustarve katetaan. Määräraha ja tuloarvio voidaan esittää brutto- tai nettomääräisenä.

Liiton toiminta jakautuu seuraaviin talouden tulosityksiköihin:

- luottamushenkilöhallinto
- toimisto (sisältää aluekehityksen, alueiden käytön ja hallinnon päävastuualueet)
- rakennerahasto
- projektit
- Pohjois-Savon kehittämisrahasto

Kunnilta perittävillä maksuosuuksilla rahoitetaan varsinainen toiminta (=luottamushenkilöhallinto ja liiton toimisto) sekä osa rakennerahaston toimintaa. Lisäksi kunnilta peritään erilliset maksosuudet Pohjois-Savon kehittämisrahastoon.

Talousarviossa esitetään kunkin päävastuualueen tehtävät, tavoitteet, toimenpiteet ja mittarit talous- arviovuodelle 2026 sekä arvio suunnitelmakauden toiminnan kehittymisestä. Osavuosiraportti edellä mainittujen tavoitteiden toteutumisesta talousarviovuodelta tehdään 30.6. tilanteesta maakuntahalli- tukselle ja se annetaan tiedoksi myös tarkastuslautakunnalle ja jäsenkunnille.

Talousarvion sitovuus

Maakuntavaltuustoon nähden maakuntahallitusta sitova taso talousarvion varsinaisessa toiminnassa (luottamushenkilöhallinto, toimisto ja rakennerahasto) on näiden tulosityksiköiden yhteenlaskettujen tulojen ja menojen netto.

Maakuntahallitukseen nähden sitova taso on jäljempänä määriteltujen tulosityksiköiden (luottamushen- kilöhallinto, toimisto, rakennerahasto, projektit ja Pohjois-Savon kehittämisrahasto) bruttomenot/brut- totulot tulosityksiköittäin.

Kunnat rahoittavat maksuosuuksilla varsinaisen toiminnan (luottamushenkilöhallinto, hallinto sekä osa rakennerahastosta) menot. Vuonna 2026 kunnilta peritään maksuosuuksina 2.426.879 €, joka on sama määrä kuin edellisvuonna. Suunnitelmavuosien 2027 ja 2028 maksosuudet on arvioitu vuoden 2026 tasoisena.

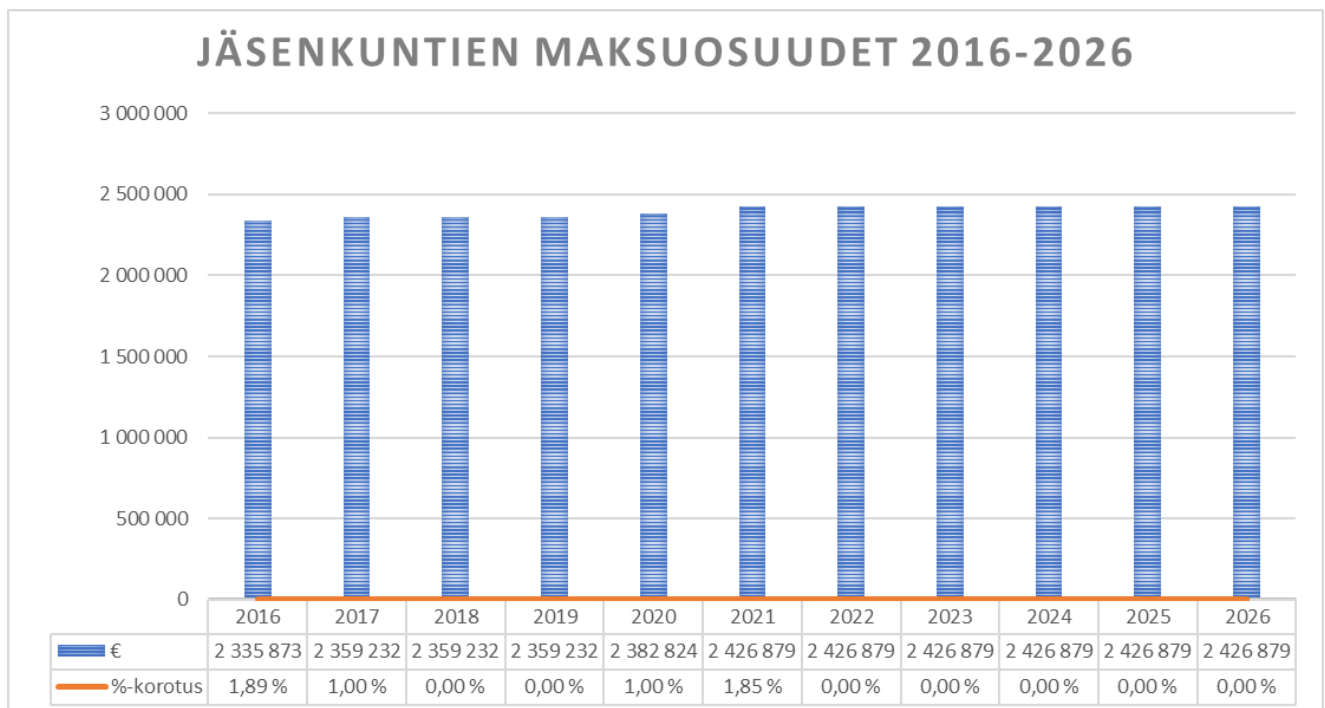
Rakennerahastokaudella 2021–2027 EU:lta saatu rahoitus ei kata toiminnasta aiheutuvia kuluja täysimääräisesti. Tämän vuoksi osa menoista jää omistajakuntien maksuosuuksilla katettavaksi. Talousarviovuonna jäsenmaksuosuuksilla katettavaksi arvioidaan noin 166.000 euroa. Suunnitelmavuonna 2027 vastaava osuus on noin 187.000 euroa ja vuonna 2028 osuus kasvaa noin 305.000 euroon. Rakennerahasto-tehtävät kuuluvat liiton lakisääteisiin tehtäviin.

Projektien määrärahavaraus sisältää Kokonaisturvallisuuden klusteri Pohjois-Savossa-hankkeen sekä Itä- ja Pohjois-Suomen EU-toimiston määrärahan. Projekteilla ei pääsääntöisesti ole tulosvaikutusta, sillä niiden tulot ja menot ovat lähes samansuuruiset, ja rahoitus perustuu pääosin ulkopuolisiin rahoitajiin tai Pohjois-Savon kehittämisrahastoon. Kokonaisturvallisuuden klusteri Pohjois-Savossa-hankkeen osalta liiton omarahoitusosuus on poikkeuksellisesti noin 8.000 €.

Pohjois-Savon kehittämisrahastoon kerätään kunnilta 264.807 €. Rahastosta jaetaan avustuksia Pohjois-Savon kehittämisen kannalta merkittävien hankkeiden toteuttamiseen verkostoitumalla ja kansainvälistymällä. Erityisinä painopisteinä ovat yritystoiminnan edistäminen ja osaamisen tason kohottamiseen liittyvät innovatiiviset kehittämishankkeet.

Käyttösuunnitelmat

Maakuntavaltuuston talousarvion hyväksymisen jälkeen maakuntahallitus hyväksyy talousarvion käyttösuunnitelman meno- ja tulolajeittain eriteltynä tulosityksiköittäin. Käyttösuunnitelmien yksityiskohtainen erittely tulo- ja menotileilleen perusteluteksteineen tehdään hallinnon päävastuualueella.

** Joroisten kunnan siirtyminen Pohjois-Savon maakuntaan vuonna 2021 kasvatti jäsenkuntien maksuosuuksien kokonaismäärää noin 44 000 eurolla, muiden kuntien maksuosuuksien pysyessä vuoden 2020 tasolla.*

Käyttötalousosa/tulosyksiköittäin

	TP 2024	TA 2025	TAE 2026	muutos - %	TS 2027 1 000 €	TS 2028 1 000 €
TOIMINTATULOT						
LUOTTAMUSHENKILÖHALLINTO	24 516	0	0		0	0
Tuet ja avustukset	1 000					
Muut toimintatulot	23 516					
TOIMISTO	2 542 631	2 542 322	2 538 444	-0,2 %	2 509	2 497
Myyntitulot, josta	2 426 879	2 426 879	2 426 879	0,0 %	2 427	2 427
- kuntien maksuosuudet	2 426 879	2 426 879	2 426 879	0,0 %	2 427	2 427
Tuet ja avustukset	112 182	90 443	101 565	12,3 %	73	60
Muut toimintatulot	3 570	25 000	10 000	-60,0 %	10	10
RAKENNERAHASTO	300 000	291 000	282 600	-2,9 %	283	170
Tuet ja avustukset	300 000	291 000	282 600	-2,9 %	283	170
PROJEKTIT	349 626	417 252	201 809	-51,6 %	72	72
Tuet ja avustukset	349 626	417 252	201 809	-51,6 %	72	72
RAHASTOT	264 807	264 807	264 807	0,0 %	265	265
Myyntitulot	264 807	264 807	264 807	0,0 %	265	265
TOIMINTATULOT YHTEENSÄ	3 481 580	3 515 381	3 287 660	-6,5 %	3 129	3 004
	TP 2024	TA 2025	TAE 2026	muutos - %	TS 2027 1 000 €	TS 2028 1 000 €
TOIMINTAMENOT						
LUOTTAMUSHENKILÖHALLINTO	-178 275	-251 964	-186 102	-26,1 %	-165	-165
Henkilöstömenot	-88 978	-145 558	-119 352	-18,0 %	-109	-109
Palvelujen ostot	-81 105	-100 556	-61 950	-38,4 %	-52	-52
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-250	-350	-400	14,3 %	0	0
Muut toimintamenot	-7 942	-5 500	-4 400	-20,0 %	-4	-4
TOIMISTO	-2 068 704	-2 147 848	-2 180 800	1,5 %	-2 225	-2 254
Henkilöstömenot	-1 468 858	-1 534 007	-1 571 824	2,5 %	-1 615	-1 642
Palvelujen ostot	-408 606	-421 032	-406 891	-3,4 %	-407	-408
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-22 539	-19 030	-19 500	2,5 %	-20	-20
Avustukset	-3 100	-3 100	-3 100	0,0 %	-3	-3
Muut toimintamenot	-165 600	-170 679	-179 485	5,2 %	-180	-181
RAKENNERAHASTO	-422 350	-433 423	-448 659	3,5 %	-470	-475
Henkilöstömenot	-353 579	-352 368	-367 655	4,3 %	-396	-402
Palvelujen ostot	-42 597	-52 622	-52 980	0,7 %	-46	-45
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-660	-1 900	-1 450	-23,7 %	-1	-1
Muut toimintamenot	-25 514	-26 533	-26 574	0,2 %	-27	-27
PROJEKTIT	-379 912	-418 589	-210 987	-49,6 %	-73	-73
Henkilöstömenot	-222 999	-151 224	-109 787	-27,4 %	0	0
Palvelujen ostot	-144 355	-230 494	-95 732	-58,5 %	-73	-73
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-484	0	0		0	0
Muut toimintamenot	-12 074	-36 871	-5 468	-85,2 %	0	0
RAHASTOT	-569 579	-264 807	-264 807	0,0 %	-265	-265
Avustukset	-569 579	-264 807	-264 807	0,0 %	-265	-265
TOIMINTAMENOT YHTEENSÄ	-3 618 819	-3 516 631	-3 291 355	-6,4 %	-3 198	-3 232

	TP 2024	TA 2025	TAE 2026	muutos - %	TS 2027 1 000 €	TS 2028 1 000 €
TOIMINTAKATE	-137 240	-1 250	-3 695		-69	-228
RAHOITUSTULOT JA -MENOT						
LUOTTAMUSHENKILÖHALLINTO	0	0	0		0	0
TOIMISTO	9 409	1 250	2 150		1	1
Korkotulot	9 399	800	2 000		1	1
Muut rahoitustulot	87	500	200		1	1
Korkomenot						
Muut rahoitusmenot	-77	-50	-50		0	0
RAKENNERAHASTO	0	0	0		0	0
PROJEKTIT	0	0	0		0	0
RAHASTOT	0	0	0		0	0
VUOSIKATE / TILIKAUDEN TULOS	-127 831	0	-1 545		-68	-226
Siirto / Pohjois-Savon kehittämisrahasto	304 772					
TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	176 941	0	-1 545		-68	-226

Tuloslaskelmaosa/koko liitto

	TP 2024	TA 2025	TAE 2026	muutos - %	TS 2027 1 000 €	TS 2028 1 000 €
TOIMINTATULOT	3 481 580	3 515 381	3 287 660	-6,5 %	3 129	3 004
Myyntitulot	2 691 686	2 691 686	2 691 686	0,0 %	2 692	2 692
Tuet ja avustukset	762 808	798 695	585 974	-26,6 %	427	302
Muut toimintatulot	27 086	25 000	10 000	-60,0 %	10	10
TOIMINTAMENOT	-3 618 820	-3 516 631	-3 291 355	-6,4 %	-3 198	-3 232
Henkilöstömenot	-2 134 415	-2 183 157	-2 168 618	-0,7 %	-2 119	-2 152
Palvelujen ostot	-676 662	-804 704	-617 553	-23,3 %	-578	-578
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-23 933	-21 280	-21 350	0,3 %	-21	-21
Avustukset	-572 679	-267 907	-267 907	0,0 %	-268	-268
Muut toimintamenot	-211 130	-239 583	-215 927	-9,9 %	-211	-213
TOIMINTAKATE	-137 240	-1 250	-3 695	195,6 %	-69	-228
RAHOITUSTULOT JA -MENOT	9 409	1 250	2 150	72,0 %	1	1
Korkotulot	9 399	800	2 000		1	1
Muut rahoitustulot	87	500	200		1	1
Korkomenot	0	0	0		0	0
Muut rahoitusmenot	-77	-50	-50		0	0
VUOSIKATE / TILIKAUDEN TULOS	-127 831	0	-1 545	0,0 %	-68	-226
Siirto / Pohjois-Savon kehittämisrahasto	304 772					
TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	176 941	0	-1 545	0,0 %	-68	-226
TAVOITTEET JA TUNNUSLUVUT						
Toimintakate % (100 * Toimintakate/Toimintatuotot)	-3,94	-0,04	-0,11		-2,21	-7,58
Vuosikate / Poistot % (Liitolla ei ole poistoja)						
Taseen kertynyt ylijäämä, 1000 €	1 394	1 217	1 215		1 148	921

Talousarvion ja taloussuunnitelman rahoitusosa

	TP 2024	TA 2025	TAE 2026	TS 2027	TS 2028
				1 000 €	1 000 €
Toiminnan rahavirta					
Vuosikate	-127 831	0	-1 545	-68	-226
Rahoituksen rahavirta					
Oman pääoman muutokset					
Vaikutus maksuvalmiuteen	-127 831	0	-1 545	-68	-226

Jäsenkuntien maksuosuudet vuodelle 2026

Kunta	Maksuunpantua kunnallisveroa vastaava verotettava tulo (€), verovuosi 2023	Jako-osuus %	Varsinainen toiminta Maksuosuus (€) 2026	Pohjois-Savon kehittämisrahasto Maksuosuus (€) 2026
Iisalmi	378 273 253	7,93	192 557	21 011
Joroinen	84 102 119	1,76	42 812	4 671
Kaavi	40 333 123	0,85	20 531	2 240
Keitele	32 136 400	0,67	16 359	1 785
Kiuruvesi	114 757 749	2,41	58 417	6 374
Kuopio	2 525 809 600	52,98	1 285 743	140 293
Lapinlahti	150 529 384	3,16	76 626	8 361
Leppävirta	171 329 818	3,59	87 214	9 516
Pielavesi	57 686 371	1,21	29 365	3 204
Rautalampi	46 732 645	0,98	23 789	2 596
Rautavaara	19 780 781	0,41	10 069	1 099
Siilinjärvi	443 390 288	9,30	225 704	24 628
Sonkajärvi	56 542 189	1,19	28 782	3 141
Suonenjoki	113 396 006	2,38	57 723	6 298
Tervo	21 320 250	0,45	10 853	1 184
Tuusniemi	35 332 688	0,74	17 986	1 963
Varkaus	390 525 884	8,19	198 794	21 691
Vesanto	27 519 785	0,58	14 009	1 529
Vieremä	58 043 672	1,22	29 547	3 224
Pohjois-Savo	4 767 542 004	100,00	2 426 879	264 807

Varsinaisen toiminnan ja Pohjois-Savon kehittämisrahaston maksuosuudet määräytyvät samalla periaatteella. Lopulliset maksuosuudet määräytyvät vuoden 2024 verotustietojen valmistuttua syksyllä 2025, jolloin kuntakohtaiset muutokset ovat mahdollisia.

Liite 1 Maakuntien liittojen jäsenkuntien maksuosuudet, talousarvio v. 2025

Maakuntien liittojen jäsenkuntien maksuosuudet, talousarvio v. 2025 (€/asukas)

